

VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Evidenčna številka: VS1015428

Datum odločbe: 16.09.2015

Opravična številka II.stopnje: Sodba UPRS I U 362/2015

Senat: mag. Nina Betetto (preds.), Marko Prijatelj (poroč.), Borivoj Rozman

Področje: PRAVO VIZUMOV, AZILA IN PRISELJEVANJA - UPRAVNI SPOR

Institut: mednarodna zaščita - načelo združevanja družine - somalija - mladoletnik brez spremstva - priznan status begunca - pravica do spoštovanja družinskega življenja - narava te pravice - tesne osebne vezi - osebni stiki - polje proste presoje države članice - narava roka za odločanje o prošnji za združitev družine - izkaz sorodstvenega razmerja - načelo sorazmernosti - tehtanje pravic - (ne)izvedba glavne obravnave

Zveza: URS člen 35, 53, 56. ZMZ člen 16b, 17, 17/1, 17/2. ZUS-1 člen 59, 59/2-2, 76. Direktiva sveta 2003/86/ES z dne 22. septembra 2003 o pravici do združitve družine, člen 5, 10, Listina Evropske Unije o temeljnih pravicah člen 7, 24, 24/2, 24/3. Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP) člen 8.

Jedro

Vrhovno sodišče se v celoti strinja s presojo in razlogi sodišča prve stopnje, s katerimi je obrazložilo, zakaj je pri tehtanju tožnikove pravice, ki bi mu kot mladoletniku pravnoformalno šla za en dan, in varstvom pravic drugih v povezavi z blaginjo države, ki bi bile v primeru ugoditve tožnikove prošnje zmanjšane za nedoločeno obdobje, dalo prednost slednjim, saj, kot to pravilno navaja že sodišče prve stopnje, po praksi ESČP državam, podpisnicam EKČP pripada določeno polje proste presoje.

Izrek

Pritožba se zavrne in se potrdi izpodbijana sodba.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je na podlagi prvega odstavka 63. člena Zakona o upravnem sporu (v nadaljevanju ZUS-1) zavrnilo tožnikovo tožbo zoper odločbo tožene stranke, št. 2142-27I2012/80 (1312-04) z dne 14. 1. 2015. Z navedeno odločbo je tožena stranka na podlagi 3. točke 3. člena in tretjega odstavka 17. člena Zakona o mednarodni zaščiti (v nadaljevanju ZMZ) zavrnila tožnikovo prošnjo za združevanje družine, in sicer z mamom A. A. in očetom B. B., ker tožnik ni z gotovostjo dokazal sorodstvenih vezi z navedenima osebama, prav tako pa tudi na podlagi vseh njegovih izjav, podanih tako v postopku priznanja mednarodne zaščite kot tudi v postopku ugotavljanja upravičenosti do združevanja družine, ni mogoče priti do ugotovitve, da so družinske vezi med njimi tako močne, da bi upravičile združitev družine.

2. Sodišče prve stopnje v obrazložitvi izpodbijane sodbe navaja, da ob upoštevanju dejstva, da je bil tožnik v upravnem postopku mladoletnik brez spremstva, ne dvomi, da je tožnik s svojimi dejanji in predloženimi dokazi v postopku v zadostni meri izkazal verjetnost, da sta osebi A. A. in B. B. njegova mati in oče. Napaka tožene stranke pri uporabi dokaznega standarda (gotovost) pa ni takšna, da bi v konkretnem primeru lahko vplivala na zakonitost in pravilnost odločitve, saj je kljub temu, da je štela, da tožnik ni z gotovostjo izkazal, da sta zatrjevani osebi njegova starša, nadaljevala z dokazno oceno glede vprašanja, ali med tožnikom in njima obstoji potrebna družinska vez v smislu družinskega življenja. Na podlagi dejanskega stanja in okoliščin obravnavane zadeve je presodilo, da je tožena stranka, kar zadeva razmerje med tožnikom in njegovim očetom, pravilno ugotovila, da med njima tesnih osebnih vezi v smislu skupnega družinskega življenja ni bilo, glede tesnih, osebnih, pristnih vezi in družinskega življenja med tožnikom in njegovo mamo pa je nasprotno od tožene stranke presodilo, da je tožnik uresničeval družinsko življenje z mamo v času, ko je bil primoran pobegniti iz Somalije in je z njo še vedno povezan. Vendar je ob presoji izpodbijane odločbe glede družinskega razmerja med tožnikom in njegovo mamo z vidika načela sorazmernosti pri tehtanju tožnikove pravice do združitve z mamo in varstvom pravic drugih v povezavi z blaginjo države, ki bi bile v primeru ugoditve tožnikovi prošnji zmanjšane za nedoločeno obdobje, dalo prednost slednjim, zato je tožnikovo tožbo zavrnilo.

3. Tožnik v pritožbi, ki jo vlaga iz vseh pritožbenih razlogov, Vrhovnemu sodišču predlaga, da izpodbijano sodbo razveljavi ter zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo odločanje. Iz razlogov, ki jih je navedel že v tožbi, se z zaključkom sodišča prve stopnje, da med njim in njegovima staršema ne obstoji t. i. družinsko življenje, nikakor ne strinja. Da je še vedno navezan na oba starša, bi sodišče prve stopnje lahko ugotovilo, če bi izvedlo predlagani dokaz z njegovim zaslišanjem. Ker tega dokaza ni izvedlo, je dejansko stanje zmotno ugotovljeno, posledično pa je izdana odločitev nepravilna.

4. Tožena stranka na pritožbo ni odgovorila.

5. Pritožba ni utemeljena.

6. Tožniku, rojenemu ..., državljanu Somalije, je bil kot takrat mladoletniku (brez spremstva) z odločbo, št. 2142-27/2012/13(1312-04) z dne 26. 11. 2012, ki je postala pravnomočna 4. 1. 2013, priznan status begunca. Tri mesece po priznanju tega statusa je zapustil Republiko Slovenijo in 5. 4. 2013 na Finskem zaprosil za mednarodno zaščito. Dne 14. 8. 2013 je bil na podlagi Uredbe 343/2003/ES iz Finske vrnjen v Republiko Slovenijo. Prošnjo za združitev družine z osebami, ki jih šteje med člane svoje družine, ker so v Somaliji živeli skupaj kot družina, in sicer z mamo, očetom, štirimi brati in dvema sestrama, je po pooblaščenih in v soglasju z zakonitimi zastopniki vložil 9. 8. 2013, torej pet dni pred vrnitvijo v Republiko Slovenijo in po več kot sedmih mesecih po pravnomočnosti odločbe o priznanju statusa begunca. V času trajanja postopka za združevanje družine je novembra 2013 ponovno, že drugič, odšel na Finsko, od koder se je v Republiko Slovenijo vrnil maja ali junija 2014.

7. Tožena stranka je z delno odločbo z dne 5. 9. 2013 navedeno prošnjo v delu, ki se nanaša na združitev z brati in sestrami, zavrnila, ker na podlagi 16. b člena ZMZ navedene osebe ne štejejo med družinske člane osebe s priznano mednarodno zaščito, o tožnikovi prošnji za združevanje družine z mamo in očetom pa je odločila, da bo odločala z dopolnilno odločbo. Zoper navedeno delno odločbo je tožnik vložil tožbo, ki ji je sodišče prve stopnje s sodbo I U 1516/2013-7 z dne 22. 1. 2014 ugodilo in izpodbijano odločbo odpravilo ter zadevo vrnilo toženi stranki v ponovni postopek. Vrhovno sodišče je s sodbo I Up 101/2014 z dne 2. 4. 2014 na pritožbo tožene stranke navedeno sodbo spremenilo tako, da je tožnikovo tožbo zavrnilo. Tožena stranka je 13. 3. 2014 izdala dopolnilno odločbo, št. 2142-27/2012/48 (1312-04), s katero je tožnikovo prošnjo za združevanje družine z mamo in očetom zavrnila. Sodišče prve stopnje je s sodbo I U 616/2014-9 z dne 14. 5. 2014 tožnikovi tožbi ugodilo in zadevo vrnilo toženi stranki v ponovni postopek. Vrhovno sodišče je s sodbo I Up 231/2014 z dne 17. 7. 2014 pritožbo tožene stranke zoper navedeno sodbo sodišča prve stopnje zavrnilo. V ponovljenem postopku je tožena stranka izdala izpodbijano odločbo, ki je predmet obravnave te sodbe in za katero sodišče prve stopnje pravilno ugotavlja, da je bila izdana po 1 letu in 5 mesecih od vložitve prošnje, in

sicer en dan, preden je tožnik glede na podatke v spisu, ki med strankama niso sporni, postal polnoleten, tako da je bil torej tožnik v času izdaje izpodbijanega akta mladoletnik brez spremstva, naslednji dan po izdaji akta pa je postal polnoleten.

8. Po prvem odstavku 17. člena ZMZ, veljavnega v času odločanja tožene stranke, pristojni organ pri svojem delu upošteva načelo združevanja družine. Drugi odstavek istega člena določa, da oseba s priznano mednarodno zaščito lahko zaprosi za združevanje s svojimi družinskimi člani, določenimi v prvem in drugem odstavku 16. b člena ZMZ, med drugim tudi s starši mladoletnika brez spremstva (7. točka prvega odstavka). Na podlagi drugega odstavka 17. člena ZMZ lahko oseba s priznano mednarodno zaščito zaprosi za združevanje s svojimi družinskimi člani, določenimi v prvem in drugem odstavku prejšnjega člena; prošnja za združevanje družine, skupaj z dokazili, se vloži pri pristojnem organu.

9. Direktiva 2003/86/ES o pravici do združitve z družino (v nadaljevanju Direktiva 2003/86/ES) v drugi uvodni izjavi določa, da je ukrepe, ki se nanašajo na združitev družine, treba sprejeti v skladu z obvezo, da se družina varuje in družinsko življenje spoštuje in da ta direktiva spoštuje temelje pravice in upošteva načela, ki jih priznavata zlasti 8. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah (v nadaljevanju EKČP) in Listina EU o temeljnih pravicah (v nadaljevanju Listina EU). Združitev družine je potrebna, da se omogoči družinsko življenje. Pomaga ustvariti socialno in kulturno stabilnost, ki olajša vključevanje državljanov tretjih držav v državo članico, kar spodbuja tudi ekonomsko in socialno kohezivnost, ki je temeljni cilj Skupnosti, določen v Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti (četrti uvodna izjava), namen pravice do združitve družine pa je, da se zavaruje in zagotovi ali ohrani družinsko življenje (šesta uvodna izjava). V (a) točki tretjega odstavka 10. člena pa Direktiva 2003/86/ES določa, da če je begunec mladoletnik brez spremstva, države članice dovolijo vstop in bivanje zaradi združitve družine z njegovimi sorodniki v prvem kolenu v ravni črti brez uporabe pogojev, določenih v (a) točki drugega odstavka 4. člena te direktive. Slednji določa, da lahko države članice z zakoni ali predpisi na podlagi te direktive v skladu s pogoji, določenimi v IV. poglavju, dovolijo vstop in bivanje odraslim neporočenim otrokom sponzorja ali njegovega zakonca (le), če so objektivno nesposobni poskrbeti za svoje potrebe zaradi svojega zdravstvenega stanja.

10. Po 8. členu EKČP ima vsakdo pravico do spoštovanja družinskega življenja, javna oblast pa se ne sme vmešavati v izvrševanje pravice do spoštovanja družinskega življenja, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti in ekonomske blaginje države, zato da se prepreči nered ali zločin, da se zavaruje zdravje in morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi. Primarno pravo EU v 7. členu Listine EU določa, da ima vsakdo pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja.

11. Vrhovno sodišče se pridružuje stališču sodišča prve stopnje, da iz navedenih določb izhaja, da je namen odločanja o prošnji za združitev družine begunca omogočanje družinskega življenja, ne pa zaščita pred preganjanjem ali resno škodo družinskih članov begunca (česar tožnik sicer niti ne uveljavlja), kakor tudi ni namen obravnavnega instituta zagotoviti boljše ekonomsko in socialno življenje tožnikovemu očetu in mami, in da bi bilo slednje zgolj morebitna neposredna posledica. Družinsko življenje se po praksi Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) nanaša na primarno družino (odnos med zakoncema in odnos med starši in otroki), z drugimi družinskimi člani pa le v primeru, če so podani elementi odvisnosti, ki pomenijo več kot le čustvene vezi. Pozitivne obveznosti, ki izhajajo iz 8. člena EKČP, so podane na strani države le v primeru, če gre za ekonomsko in socialno medsebojno odvisnost članov družine oziroma člana družine, ki zakonito biva v državi članici. Sodišče prve stopnje tudi pravilno ugotavlja, da iz ustaljene sodne prakse ESČP v zvezi z 8. členom EKČP izhaja, da je vprašanje (ne)obstoja družinskega življenja v vsakem posamičnem primeru stvar dejanskega stanja, ki je odvisno od resničnega obstoja tesnih osebnih vezi, in da se v zadevah združevanja družine upošteva starost otroka in stopnjo odvisnosti otroka od staršev (npr. Jeunesse proti Nizozemski).

12. Sodišče prve stopnje je pri ugotavljanju obstoja družinskega življenja, ki je v obravnavani zadevi (poleg potrebnega sorodstvenega razmerja iz 7. točke prvega odstavka 16. b člena ZMZ) drugi pogoj, ki bi moral biti

izpolnjen za ugoditev prošnji za združevanje tožnika z mamo in očetom, tudi pravilno izhajalo iz materialnopравnih pogojev za ugotavljanje družinskega razmerja, kot ti izhajajo iz primarnega in sekundarnega prava EU (Listina EU in Direktiva 2003/86/ES) in iz sodne prakse ESČP ter 35., 53., in 56. člena Ustave RS v povezavi z odločbo Ustavnega sodišča RS v zvezi z združevanjem družine v zadevi U-I-309/13-23, Up 981/13-20 (v nadaljevanju Odločba US).

13. Vrhovno sodišče se, izhajajoč iz navedene normativne podlage, strinja z ugotovitvami in razlogi tožene stranke in sodišča prve stopnje, s katerimi sta utemeljila, da med tožnikom in očetom družinskega življenja v smislu tesnih in pristnih vezi s potrebno čustveno povezanostjo ni bilo. Kot je to podrobno obrazložilo v izpodbijani sodbi že sodišče prve stopnje, tožnik tudi ni izkazal neke druge oblike družinske povezanosti z očetom v smislu medsebojne ekonomske in socialne pomoči ali (so)odvisnosti in tesnih osebnih stikov z očetom. Celo v okoliščinah, ko bi tožnik lahko imel tesnejše osebne stike z očetom v preteklosti (vsaj v času enoletnega bivanja v Saudski Arabiji) in ko bi lahko izrazil večjo čustveno potrebo po stikih z očetom med upravnim postopkom, tega ni storil, zato ni legitimen namen pravice do združitve z družinskim članom, da se zagotovi družinsko življenje med njim in njegovim očetom na podlagi ZMZ. Pravica do združitve z očetom ni izkazana niti zaradi olajšanja vključevanja tožnika v slovensko družbo, ki je bil v času izdaje odločbe tik pred nastopom polnoletnosti, saj hodi v šolo, uči se slovenskega jezika in ni izkazal zaznavnih problemov s socialno integracijo.

14. Kar zadeva združevanje tožnika z mamo, iz podatkov spisa in kot to povzema tudi sodišče prve stopnje, naj bi sicer tožnik do 11. leta, ko je odšel iz Somalije v Saudsko Arabijo, v nasprotju z razmerjem, ki ga je imel z očetom, z njo imel tesne osebne vezi. Potem ko je iz Somalije pobegnil, ker je bil preganjan, mu je mati dvakrat finančno pomagala, da je lahko nadaljeval pot proti Evropi, poleg tega je ohranil kontakt z njo preko telefona vse do dneva izdaje sodbe sodišča prve stopnje. Ko je bil na Finskem, ji je poslal tudi nekaj denarja.

15. Glede na ta dejstva se Vrhovno sodišče strinja s sodiščem prve stopnje, da kažejo (utrjujejo) predpostavke, da je tožnik imel z mamo vezi in stike. Vendar pa dejstvo, da je takoj po pridobitvi statusa begunca odšel na Finsko, da je za združitev z mamo zaprosil šele 7 mesecev po tem, ko je odločba o podelitvi tega statusa postala pravnomočna in pet dni pred vrnitvijo s Finske, pogovori med njim in mamo, kot jih je opisal tožnik, pa so se omejevali zgolj na možnosti finančne pomoči, ki naj bi jo tožnik poslal mami, po presoji Vrhovnega sodišča kažejo (kot to tudi sicer že navaja sodišče prve stopnje) na to, da njegova čustvena in socialna vez z mamo vendarle ni (bila) zelo močna oziroma ni (bila) močna in pristna do te mere, da bi bil, ob upoštevanju vseh okoliščin obravnavane zadeve, vključno z njegovo starostjo, upravičen tudi do združitve z mamo.

16. Ne glede na navedeno pa se Vrhovno sodišče v celoti strinja s presojo in razlogi sodišča prve stopnje, s katerimi je obrazložilo, zakaj je pri tehtanju tožnikove pravice, ki bi mu kot mladoletniku pravnoformalno šla za en dan, in varstvom pravic drugih v povezavi z blaginjo države, ki bi bile v primeru ugoditve tožnikove prošnje zmanjšane za nedoločeno obdobje, dalo prednost slednjim, saj, kot to pravilno navaja že sodišče prve stopnje, po praksi ESČP državam, podpisnicam EKČP pripada določeno polje proste presoje (Berisha proti Švici, Jeunesse proti Nizozemski, E.M. proti Švedski).

17. Tudi Vrhovno sodišče se namreč strinja, da ne glede na določbo (a) točke tretjega odstavka 10. člena Direktive 2003/86/ES v primeru, če za združevanje družine zaprosi mladoletnik brez spremstva, ki se želi združiti z mamo in očetom, taka tožnikova pravica do združitve z njima v obravnavani zadevi ni absolutna, in to tudi ne glede, da je treba pri tem upoštevati „predvsem koristi otroka“ in tudi „potrebo, da otrok vzdržuje redne osebne stike z očetom in materjo“ (drugi in tretji odstavek 24. člena Listine EU). Pravici iz 7. člena in tretjega odstavka 24. člena Listine EU namreč nista absolutni, saj možnost omejitve pravic iz te listine ta predvideva v prvem odstavku 52. člena, po katerem „mora biti kakršno koli omejevanje uresničevanja pravic in svoboščin, ki jih priznava ta listina, predpisano z zakonom in spoštovati bistveno vsebino teh pravic in svoboščin“. Ob upoštevanju načela sorazmernosti so omejitve dovoljene samo, če so potrebne in če dejansko ustrezajo ciljem splošnega interesa, ki jih priznava Unija, ali če so potrebne zaradi zaščite pravic in svoboščin drugih. Tudi v odločbi US je Ustavno sodišče navedlo, da 8. člen EKČP beguncem ne zagotavlja absolutne

(brezpogojne) pravice do spoštovanja družinskega življenja, saj je treba pri iskanju ustreznega ravnovesja med konkurirajočimi interesi posameznika in celotne družbe upoštevati tudi pomisleke v zvezi z zaščito javne varnosti ali ekonomske blaginje države, ki so lahko pomembni za določitev ustreznega ravnovesja.

18. V tej zvezi je treba tudi pritrditi sodišču prve stopnje, da ne glede na to, da bi po določbi 5. člena Direktive 2003/86/ES morala tožena stranka o tožnikovi prošnji za združitev družine odločiti najpozneje v devetih mesecih od dne, ko je ta vložil prošnjo, toženi stranki ni mogoče očitati, da je zavlačevala s postopkom do enega dneva pred nastopom tožnikove polnoletnosti. V obravnavanem primeru gre tudi po presoji Vrhovnega sodišča za izjemne okoliščine, kot jih določa drugi pododstavek četrtega odstavka 5. člena te direktive. Dokazni postopek v obravnavani zadevi ni bil enostaven, poleg tega pa je tožnik sam delno podaljšal postopek, ker je odšel na Finsko, ne da bi o tem obvestil pristojni organ, saj je bil vezan na dokumentacijo, ki jo je moral predložiti tožnik.

19. Pritrditi je treba tudi sodišču prve stopnje, da tožniku sorodstvenega razmerja ni treba izkazati z gotovostjo, saj je to stališče v skladu s stališčem Vrhovnega sodišča iz sodbe I Up 231/2014. V njej je navedlo, da dejstvo, da tožnik prošnji za združitev družine ni predložil nobenih dokazov, samo po sebi ni (in ne sme biti) ovira za ugoditev njegovi prošnji. Tudi iz Direktive 2003/86/ES izhaja, da če je primerno, lahko države članice, da pridobijo dokaz o obstoju družinskega razmerja, s sponzorjem in njegovimi družinskimi člani opravijo pogovore in druga poizvedovanja, ki se jim zdijo potrebna. Če begunec ne more zagotoviti uradnih listinskih dokazov o družinskem razmerju, države članice upoštevajo druge dokaze o obstoju takšnega razmerja, ki se ocenijo v skladu z nacionalnim pravom; odločitev o zavrnitvi prošnje ne sme temeljiti samo na dejstvu, da ni takšnih listinskih dokazov.

20. Pritožbeni ugovor, da bi sodišče prve stopnje moralo opraviti glavno obravnavo, kar je tožnik predlagal v tožbi in na kateri naj bi z njegovim zaslišanjem izkazal, da je še vedno navezan na starša, ni utemeljen. Sodišče prve stopnje je namreč navedeni tožnikov predlog utemeljeno zavrnilo z razlogi, s katerimi se Vrhovno sodišče strinja. Tako je tožniku pravilno pojasnilo, da mora sodišče prve stopnje po praksi Ustavnega sodišča sicer izvesti glavno obravnavo „kadar jo stranka izrecno zahteva, saj gre v nasprotnem primeru za kršitev 22. člena Ustave (odločba Up-197/02 z dne 3. 4. 2003), vendar zgolj gola zahteva stranke za njeno izvedbo še ne zadostuje (odločba Up-778/04 z dne 16. 12. 2004). Tudi iz sodne prakse Vrhovnega sodišča izhaja, da mora tožnik izkazati, da bi izvedba predlaganih dokazov vplivala na drugačno ugotovitev dejanskega stanja in posledično na drugačno odločitev (sodba Vrhovnega sodišča v zadevi I Up 240/2012 z dne 17. 5. 2012). Tožnik po presoji Vrhovnega sodišča v tožbi (in tudi pritožbi) ni utemeljil, kako bi njegovo zaslihanje ali kateri koli drug konkreten dokaz pomembno vplivala na odločitev. Zato je sodišče prve stopnje tožnikove navedbe utemeljeno upoštevalo v pisni obliki in pravilno ni izvedlo predlagane glavne obravnave (druga alineja drugega odstavka 59. člena ZUS-1).

21. Glede na navedeno je Vrhovno sodišče na podlagi 76. člena ZUS-1 tožnikovo pritožbo zavrnilo in potrdilo izpodbijano sodbo sodišča prve stopnje.

Datum zadnje spremembe: 09.05.2016